

ผลประโยชน์ของชาติทางทะเลกับความมั่นคงของประเทศ
Maritime National Interests and National Security

บทความวิชาการ

สารัตน์ เกื่อนสุวรรณ

ภาควิชาวิทยาการเดินเรือและโลจิสติกส์ทางทะเล

คณะพาณิชยศาสตร์บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

E-mail: sarat.t@ku.th

ณัฐพัชร อัครกิตติทัศน์

กองนโยบายและแผน

กองบัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

E-mail: nattapat_ovan@hotmail.com

บทคัดย่อ

ประเทศไทยมีอาณาเขตทางทะเลของประเทศทั้งด้านฝั่งตะวันตกเป็นทะเลอันดามันและด้านฝั่งตะวันออกเป็นอ่าวไทยมีพื้นที่เขตทางทะเลประมาณ ๓๒๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร และมีความยาวชายฝั่งทะเลรวม ๓,๐๑๐ กิโลเมตร ส่งผลทำให้ประเทศไทยมีผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่มีมูลค่ามหาศาลหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจึงให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการจัดทำนโยบายและแผนในการส่งเสริม พัฒนา สนับสนุน ปกป้อง และรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เพื่อรองรับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และควรมีหน่วยงานในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลโดยตรงเพื่อเพิ่มศักยภาพความมั่นคงของประเทศ

คำสำคัญ: ผลประโยชน์ของชาติ, ทางทะเล, ความมั่นคง

Abstract

Thailand's marine territory of the West Bank as well as the Andaman Sea and the east coast of the Gulf of Thailand. A marine area of approximately 320,000 square kilometers and has a total coastline of 3,010 kilometers in length, resulting in a Thailand national interests at sea have tremendous value. Government, it is very important for the preparation of plans and policies to promote the development, support and protect the maritime national interests. To accommodate the situation and the environment has changed over time. And there should be an agency to protect the maritime national interests directly to enhance the national security.

Keywords: National Interests, Maritime, Security

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นพื้นที่จุดศูนย์กลางสำคัญสำหรับการเชื่อมโยงเส้นทางระบบคมนาคมการขนส่งและโลจิสติกส์ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญของโลก เนื่องจากมีอาณาเขตทางทะเลของประเทศทั้งด้านฝั่งตะวันตกติดทะเลอันดามันและด้านฝั่งตะวันออกติดทะเลอ่าวไทย ซึ่งมีพื้นที่เขตทางทะเลประมาณ ๓๒๐,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร และมีความยาวชายฝั่งทะเลประมาณ ๓,๐๑๐ กิโลเมตร ซึ่งได้แก่ ด้านชายฝั่งทะเลอ่าวไทยมีความยาว ๑,๙๗๒.๕ กิโลเมตร และด้านชายฝั่งทะเลอันดามันมีความยาว ๑,๐๓๗.๕ กิโลเมตร โดยการแบ่งทะเลของไทยประกอบไปด้วย น่านน้ำภายใน (Internal Waters) ทะเลอาณาเขต (Territorial Sea) เขตต่อเนื่อง (Contiguous Zone) เขตไหล่ทวีป (Continental Shelf Zone) และเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone - EEZ) จึงส่งผลทำให้ประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่มีปริมาณและมีความอุดมสมบูรณ์มากเป็นอันดับต้น ๆ ภายในภูมิภาค

ทั้งนี้จากการประเมินยุทธศาสตร์ใน ๑๐ ปีข้างหน้าของกองทัพเรือ พบว่า ผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยมีไม่ต่ำกว่า ๑๗.๙ ล้านล้านบาทต่อปี โดยมีกิจกรรมการขนส่งสินค้าทางทะเลจะเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมากเป็นอันดับต้น ๆ และผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยก็มีแนวโน้มมูลค่าเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี เช่น ด้านการท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเล ด้านการเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของโลก เพื่อการบริโภคภายในประเทศและยังเป็นสินค้าสำคัญสำหรับส่งออกไปยังต่างประเทศนานาชาติในฐานะที่ไทยเป็นประเทศหลักในการผลิตอาหารของโลก นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีเส้นทางเดินเรือที่สำคัญเส้นทางหนึ่งของโลกที่นักเดินเรือ

สามารถเดินเรือผ่านได้ทั้งสองฝั่งทะเลในการเชื่อมโยงเส้นทางเดินเรือทั้งทะเลอันดามันและทะเลอ่าวไทย รวมทั้งยังมีทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลเป็นจำนวนมากที่มีมูลค่ามหาศาลที่รอการสำรวจเพื่อขุดเจาะนำขึ้นมาใช้ประโยชน์ ซึ่งได้แก่ กลุ่มสินค้าพลังงาน น้ำมันดิบ แก๊สธรรมชาติ และแร่ธาตุต่าง ๆ อีกหลากหลายมากมาย

เนื้อหา

ศึกษาวิเคราะห์พิจารณาสถานการณ์สภาพแวดล้อม และแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพสูงสุด การส่งเสริม พัฒนา สนับสนุน ปกป้องและการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลนำไปสู่การวิเคราะห์สรุปผลข้อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มศักยภาพในการรักษาผลประโยชน์ของชาติให้คงอยู่ตลอดไป เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและแผนความมั่นคงของประเทศตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศให้มีความยั่งยืน ที่ได้กำหนดไว้ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

แนวทางการดำเนินการ

ศึกษาข้อมูลสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของชาติทางทะเลในมิติต่าง ๆ ภายใต้กรอบของแผนความมั่นคงของชาติทางทะเล และนโยบายความมั่นคงของชาติ ซึ่งเป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปัจจุบัน เพื่อใช้สำหรับการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

แหล่งข้อมูลที่ใช้

การสืบค้น รวบรวมข้อมูลค้นคว้าและวิเคราะห์ ผลการศึกษา รวมทั้งนโยบายและแผนการพัฒนาความมั่นคงของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การส่งเสริม พัฒนา สนับสนุน ปกป้อง และการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

ภาพที่ ๑ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์ทางทะเล ความมั่นคงของประเทศ นโยบายและแผน และหน่วยงานกำกับดูแล

สำหรับการดูแลผลประโยชน์ของชาติทางทะเลและความมั่นคงของประเทศตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาตินั้น จะมีสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

๑. การเสริมสร้างและพัฒนากำลังทางเรือให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมเพียงพอในการจัดการกับภัยคุกคามด้วยแนวคิดเชิงป้องกันและป้องปราม รวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์ความไว้วางใจระหว่างประเทศ และพัฒนาความร่วมมือและความเข้าใจอันดีกับหน่วยงานทางทะเลในทุกระดับ

๒. การพัฒนาขีดความสามารถเชิงป้องกันการรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคง และเสริมสร้างระบบตรวจการณ์และพิสูจน์ทราบเป้าหมายทางทะเลการแลกเปลี่ยนด้านการข่าว การสนับสนุนเรือพาณิชย์ของไทยที่แล่นผ่านพื้นที่เสี่ยงภัยให้มีมาตรการคุ้มครองความ

ปลอดภัยและการป้องกันตนเองตามระดับความรุนแรงของภัยคุกคามตามระดับสากลภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ รวมทั้งพัฒนาศักยภาพในการเตือนภัยป้องกันและจัดการกับปัญหาภัยพิบัติสาธารณภัยและภัยธรรมชาติ ตลอดจนเสริมสร้างและพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ สนับสนุนประเด็นด้านความมั่นคงและความปลอดภัยทางทะเลในเวทีระหว่างประเทศ

๓. การส่งเสริมการพัฒนาและเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมทางทะเล และสนับสนุนกิจการพาณิชย์นาวี รวมทั้งจัดให้มีมาตรการเชิงป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งจากการแสวงหาประโยชน์ทางทะเลอย่างสันติวิธี ตลอดจนจัดระเบียบการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมทางทะเลให้มีประสิทธิภาพเป็นธรรม สมดุล และยั่งยืน รวมทั้งให้มีการกำหนดพื้นที่ปกครองทางทะเลเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ผลักดันประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทะเล สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และสนับสนุนสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรและดูแลรักษาสีงแวดล้อมในพื้นที่ของตน และพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการกับมลพิษที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้มีและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางทะเลอย่างเคร่งครัด

๕. จัดให้มีองค์กรที่มีหน้าที่ศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับทะเล และเผยแพร่ให้ความรู้และการศึกษากับภาคส่วนต่าง ๆ และเร่งรัดการพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการทางทะเล

๖. จัดตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมายในการสั่งการและบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการดูแลและรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล รวมทั้งมีการพัฒนากฎ ระเบียบ แผน หรือกฎหมายภายในอื่น ๆ เพื่อให้มีความทันสมัยต่อสถานการณ์ทางทะเลและสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ ตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพของเครือข่ายภาคประชาสังคมในการสนับสนุนการดำเนินการของหน่วยงานรัฐในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

สาระสำคัญของแผนความมั่นคงของชาติทางทะเล แผนพัฒนาและนโยบาย

ภาพที่ ๒ แสดงการเชื่อมโยงระหว่างแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล (พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔) มียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องสำหรับการพัฒนาทั้งหมด ๖ ด้านที่สำคัญ ซึ่งจะครอบคลุมพื้นที่ด้านตะวันตกและตะวันออกของอ่าวไทย ได้แก่

๑. ด้านการพัฒนาศักยภาพความมั่นคงของชาติทางทะเลเพื่อปกป้องและรักษาอำนาจอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน สิทธิอธิปไตย และเขตอำนาจของชาติทางทะเลจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ

๒. ด้านการคุ้มครองการใช้ประโยชน์ทางทะเลเพื่อคุ้มครองและรักษาชีวิต สิทธิ และทรัพย์สินของประชาชนที่ดำเนินกิจกรรมหรือมีความเกี่ยวข้องกับทะเลทั้งในและนอกน่านน้ำ

๓. ด้านการสร้างความสะดวกสบายเรียบร้อยและการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ทางทะเลเพื่อจัดการและควบคุมการใช้ทะเลให้มีความสงบเรียบร้อย มีประสิทธิภาพเอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างสมดุลและยั่งยืน ตลอดจนส่งเสริมศักยภาพในการแสวงหาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

๔. ด้านการสร้างความปลอดภัยและยั่งยืนของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเลเพื่อปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล

๕. ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ องค์ความรู้ และความตระหนักรู้ความสำคัญของทะเลเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เสริมสร้างองค์ความรู้ ความตระหนักรู้ความสำคัญของทะเลและปลูกจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากร ตลอดจนส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๖. ด้านการบริหารจัดการผลประโยชน์ของชาติทางทะเลโดยองค์กรของรัฐเพื่อจัดทำและพัฒนากฎหมาย รวมทั้งการบริหารจัดการทางทะเลโดยองค์กรของรัฐ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) มียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับ

ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล คือ การสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมโดยการพัฒนาศักยภาพและความพร้อมในการป้องกันและแก้ปัญหาข้ามชาติ ด้านการก่อการร้าย ปัญหายาเสพติด และการหลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ เพื่อลดผลกระทบจากการเปิดเสรีและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงระบบเข้าเมือง การจัดระเบียบชายแดน การจัดระบบแรงงานต่างด้าว และการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลที่ชัดเจน ตลอดจนการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทั้งทางบกและทางทะเล และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยการผลักดันยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลในการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ยังให้ความสำคัญในแนวทางการพัฒนาความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ โดยผลักดันการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอาเซียน

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔) มีนโยบายที่เกี่ยวข้องผลประโยชน์ของชาติทางทะเล คือ ในส่วนที่ ๒ ของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (ส่วนของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป) นโยบายลำดับที่ ๖ ได้แก่ การปกป้องและรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔

บทสรุป

ในปัจจุบันภาครัฐได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ซึ่งมีมูลค่ามหาศาลที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปีและได้ตระหนักถึงความสำคัญในทุกกิจกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล โดยให้มีการจัดทำนโยบาย

และแผนในการส่งเสริม พัฒนา สนับสนุน ปกป้อง และ รักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลอย่างเป็นรูปธรรมและมีหลายหน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงต่างประเทศ กระทรวงคมนาคม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงพลังงาน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงยุติธรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และศูนย์ประสานงานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เป็นต้น ที่รับผิดชอบในการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบาย วัตถุประสงค์ ตามแผนยุทธศาสตร์ที่จัดทำไว้ล่วงหน้าเพื่อรองรับต่อสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

เนื่องจากผลประโยชน์ของชาติทางทะเลมีความเกี่ยวข้องกับหลายมิติในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านกฎหมาย เป็นต้น จึงควรมีหน่วยงานในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลโดยตรง เพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพความมั่นคงของประเทศ ลดความซับซ้อนในการทำงานในด้านต่าง ๆ ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกันในทุก ๆ มิติ

บรรณานุกรม

- กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ. (๒๕๕๘). อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒. สืบค้นเมื่อ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๙, จาก <http://mrpolicy.trf.or.th/Portals/0/Document/%E0%B8%BABook/UNCLOS-Thai.pdf>
- เผด็จศึกดี จารยะพันธุ์ และคณะ. (๒๕๕๐). ผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล สถานการณ์และข้อเสนอ. สืบค้นเมื่อ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๙, จาก http://mrpolicy.trf.or.th/Portals/0/Document/General/Book_17TRF_KMP_.pdf
- สมปอง สุจริตกุล, เทพ เมนะเศวต และวิชาญ ศิริชัยเอกวัฒน์. (๒๕๕๗). อนาคต (ทะเลไทย) ที่เราต้องการ. สืบค้นเมื่อ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๙, จาก http://mrpolicy.trf.or.th/Portals/0/Document/%E0%B8%BABook/Book_ThaiSeaFuture.pdf
- สารัตน์ เกื่อนสุวรรณ. (๒๕๕๙). มาตรฐานคนประจำเรือขนส่งสินค้าทางทะเลของไทยกับอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐานการฝึกอบรม การออกประกาศนียบัตรและการเข้ายามสำหรับคนประจำเรือ. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, ๗(๑), ๔๖-๕๒.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๕๘). ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒. สืบค้นเมื่อ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๙, จาก http://www.nesdb.go.th/article_attach/Book_Plan12.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๕๘). สรุปสาระสำคัญแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔. สืบค้นเมื่อ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๙, จาก <http://www.nsc.go.th/Download1/สรุปสาระสำคัญแผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล%20พ.ศ.2558%20-2564.pdf>
- สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (๒๕๕๘). นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔. สืบค้นเมื่อ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๙, จาก <http://www.nsc.go.th/Download1/policy58.pdf>
- สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (๒๕๕๘). แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔. สืบค้นเมื่อ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๙, จาก <http://www.nsc.go.th/Download1/%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%99%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%A1%E0%B8%B1%E0%B9%88%E0%B8%99%E0%B8%84%E0%B8%87%E0%B9%81%E0%B8%AB%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%97%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%A5%20%E0%B8%9E.%E0%B8%A8.2558%20%E2%80%9332564.pdf>

